

Historiallinen konteksti

Ryhmä B3 Iris Kolehmainen, Anniina Sorsa, Sofia Jokhadze, Pinja Sormunen, Sara Soimasuo

1569

Kalastussaari, joka olisi voinut olla Katajanokka

1639

Kalastussaari, joka olisi voinut olla Katajanokka (1569-1862)

Mustikkamaa siirtyi Helsingin kaupungille vuonna 1569, minkä jälkeen se oli pitkään kaupungin laitamille jäävää tilaa, jota käytettiin milloin mihinkin tarpeeseen niin kaupunkilaisten, kaupungin kuin valtion toimesta. Saarella esimerkiksi vuokraviljeltiin, varastoitettiin ruutia ja valmistettiin lannoitetta.

Mustikkamaan tarina olisi kuitenkin voinut olla täysin toinen, mikäli vuonna 1639 suunniteltu kantakaupungin siirtäminen aivan Mustikkamaan viereiselle Sörnäisten niemelle olisi toteutunut. Kaupunki kuitenkin siirrettiin Vironniemelle.

Saaristomatkailu alkaa (1863-1920)

Vuonna 1863 Mustikkamaan vierellä alkoi silti tapahtua, kun Sörnäisten satama otettiin käyttöön. Sörnäisten niemelle rakentui mm. junarata, ja vaikka Mustikkamaa oli yhä kaukana kaupungista, alkoi sen laita jo lähestyä saarta. Mustikkamaalle perustettiin telakka 1895 länsipäätyyn.

1860-luvulla meren käynti Mustikkamaan edellä lisääntyi myös muista syistä - saaristomatkailu yleistyi, ja Mustikkamaa oli kohteena sopivan lähellä, mutta kaupungin ulkopuolella. Niinpä saareen rakentuikin useita huviloita 1800-luvun loppupuolelle mentäessä.

AIKA-
JANA

1840-l.

1860-l.

1921

1957 1964 1973

2008 2016

Saaristomatkailu alkaa

Koko Helsingin Mustikkamaa
Kohteesta läpikulkupaikaksi

Kaupunki meni Mustikkaan

Koko Helsingin Mustikkamaa (1921-1972)

Vaikka kaupunki suunnitteli Sörnäisten teollisen luonteen leviämistä myös Mustikkamaalle, vastustivat kaupunkilaiset sitä suuresti ja näkivät saarella ennen kaikkea virkistysarvoa. Mustikkamaa nimettiin kansanpuistoksi vuonna 1921, jolloin siellä saattoi käydä viettämässä kesäpäivää, tanssimassa, uimassa ja vierailemassa kahvilassa.

Mustikkamaan merkitys kasvoi entisestään, kun matka taittui ilman lauttakyytiä: Silta-yhteys Sörnäisistä Kulosaareen valmistui 1957, ja lopulta Kulosaaresta Mustikkamaalle 1964. Mustikkamaa muuttui osaksi kaupunkia.

Kohteesta läpikulkupaikaksi (1973-2008)

Jo ennen Mustikkamaan roolia kansanpuistona, Korkeasaari oli toiminut kaupunkilaisten virkistyskohteena milloin huviloineen, myöhemmin eläintarhoineen. Mustikkamaan tapaan sinne oli kuljettu lautan kuljettamana. Vuonna 1973 valmistui kuitenkin silta Mustikkamaalta Korkeasaareen, jolloin myös Mustikkamaan luonne muuttui merkittävästi. Mustikkamaa ei enää ollut kohde, vaan läpikulkumatkalla.

Kaupunki meni Mustikkaan (2009-)

Vuonna 2008 Sörnäisten satama lopetti toimintansa, ja Kalasataman alue vapautui asumiselle. Korkeiden kerros- ja tornitalojen noustessa, muodostui Mustikkamaasta koko kaupungin virkistyspaikan lisäksi lähiluontokohde lukemattomille ihmisille. 2016 valmistunut Isoisänsilta korostaa tätä muutosta, ja nykyään voikin sanoa, että Mustikkamaa on keskellä kaupunkia.

Vaikka alueen merkitys kaupunkilaisten ulkoilupaikkana on säilynyt yli sata vuotta, on sen luonne muuttunut vahvasti: ennen lautamatkan päässä olleen saaren näkymiä kehystävät pian joka suunnasta sillat.

RAKENNUSHISTORIA JA NYKYISET RAKENNUKSET

1.

Mustikkamaan vanhin rakennus on vuonna 1870 rakennettu huvila. Huviloita oli saarella 1900-luvun alussa parisenkymmentä ja ne sijaitsivat saaren länsi- ja eteläosissa. Toinen huvilan piharakennuksista on rakennettu vuonna 1900.

2.

1900-luvun alussa Mustikkamaan itäpäätyyn perustettiin telakka-alue, joka toimii samassa paikassa tänäkin päivänä. Telakka-alueella on yksi vuonna 1911 rakennettu asuintalo.

3.

Vuonna 1920 valmistunut rakennus on toiminut Liikuntaviraston työntekijöiden asuntolana.

4.

1920-luvulla Mustikkamaasta tehtiin kansanpuisto. Helsingin työväenyhdistys sai luvan rakentaa saarelle ravintolan, uimalan sekä kesäteatterin.

5.

Helsingin työväenyhdistys rakennutti Mustikkamaan etelärannalle uimalaitoksen 1920-luvulla. Se purettiin 1960-luvulla huonokuntoisena.

6.

Mustikkamaan ylioppilas- ja kesäteatteri on alunperin rakennettu 1920-luvulla.

RAKENNUSHISTORIA JA NYKYISET RAKENNUKSET

7.

Vuonna 1964 valmistunut Kulosaaren ja Mustikkamaan välinen silta oli Mustikkamaan ensimmäinen maayhteys.

8.

Vuonna 1969 valmistuneet kaksi asuinrakennusta sekä talousrakennus ovat Helsingin kaupungin tilapalveluiden omistuksessa.

9.

1970-luvun puolivälissä Mustikkamaalta rakennettiin silta Korkeasaareen.

10.

Ainakin 50 vuotta vanha pieni mökki ja pieni maa-alue on vuokrattu Helsingin Sosialidemokraattinen Nuorisopiiri Ry:lle. Nuorisopiirillä on ollut toimintaa alueella vuodesta 1927 lähtien.

11.

Vuonna 1999 Korkeasaaren johtavan sillan viereen valmistuneessa rakennuksessa toimii ravintola.

12.

Vuonna 2016 valmistunut Isoisänsilta on Mustikkamaan toinen maayhteys.

Rakennusvuosi

-1870

1871-1911

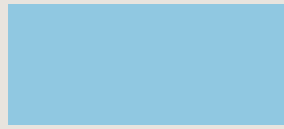
1912-1959

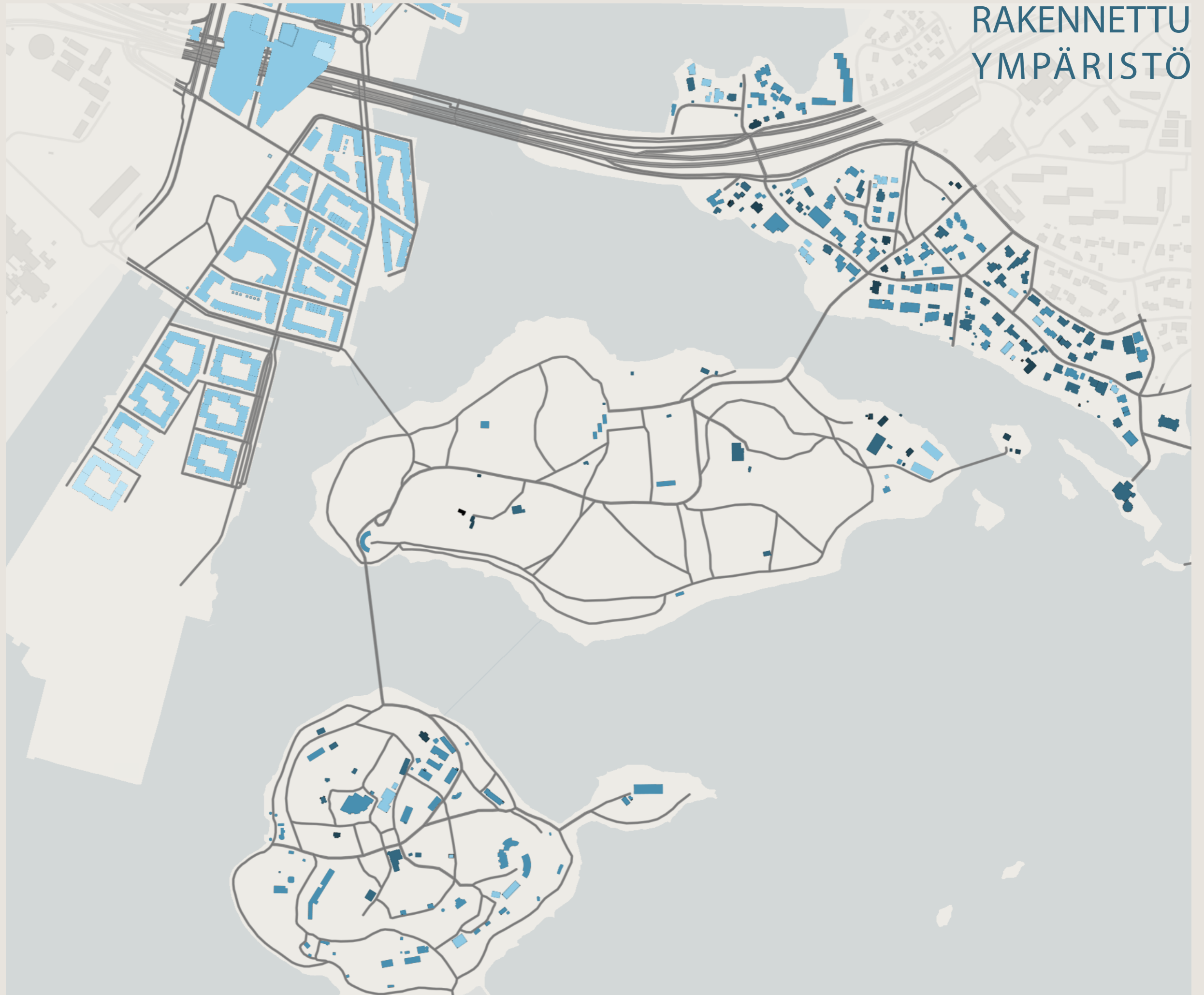
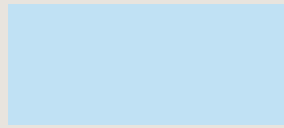
18960-1999

2000-2020

2021

ARVOT JA ERITYISPIIRTEET

Mustikkamaalla on arvoa virkistys- ja ulkoilualueena. Se on jo vuosikymmenten ajan palvellut ihmisiä ja sen käyttö tulee lisääntymään, kun sen ympärille rakentuu lisää asutusta mm. Kalasatamaan. Isoisänsilta on helpottanut alueen käytettävyyttä ja tulevaisuudessa rakentuva kruunuvuorensilta tulee myös lisäämään alueen virkistyskäyttöä Laajasalon ja kantakaupungin suunnasta.

1920-luvulta lähtien Mustikkamaa on toiminut kansanpuistona ja tänä päivänä se tunnetaan uimarannoistaan, kesäteatterista, liikuntapuistosta ja Korkeasaaren menevästä saapumisreitistä.

Telakka-alue on ollut pitkään osa alueen identiteettiä. Merellinen teollisuus ei ole estänyt alueen kehittymistä kaupunkilaisten ulkoilualueeksi. 1920-luvulla alueelle tuli kesäteatteri, ravintola ja uimalaitos. 1930-luvulta lähtien Mustikkamaa on ollut suosittu paikka viettää aikaa ulkona, etenkin kesällä.

Mustikkamaan uimraranta 1930-luvulla.

Lähde: <https://finna.fi/Cover/Show?id=hkm.HKMS000005:000004tl&fullres=1&index=0>

Mustikkamaan ravintola 1920-luvulla.

Lähde: https://www.helsinkikuvia.fi/search/details/?image_id=hkm.HKMS000005:000004q4

Vielä tähän päivään asti säilynyt telakka vuonna 1918.

Lähde: Helsingin kaupunginmuseon arkisto, Eric Sundström 1914-1919.

Keskeisiä kysymyksiä tulevaisuudesta

Virkistäytymisen saari

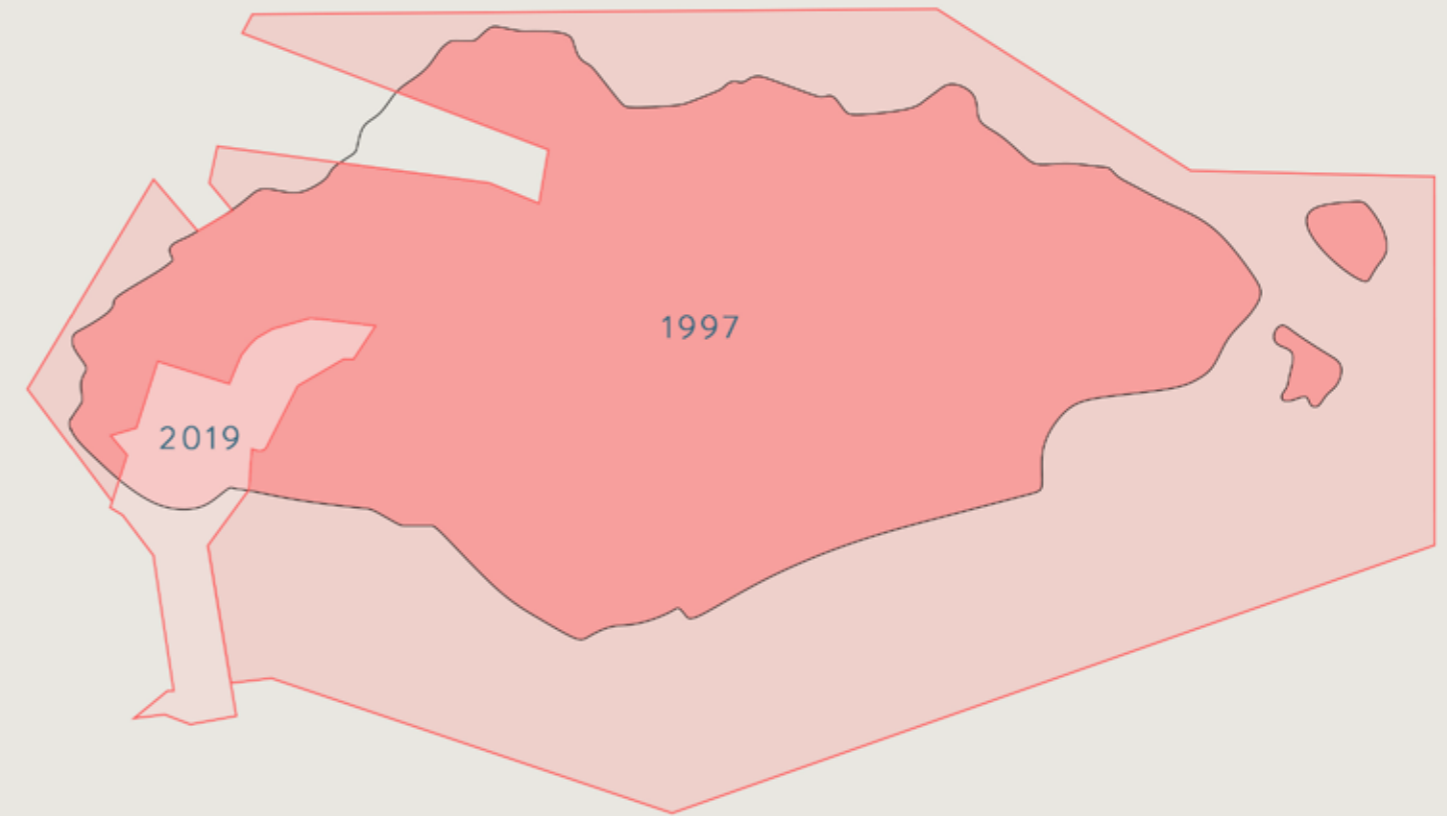
Tärkeä huomioon otettava asia lähdettäessä suunnittelemaan alueelle on saaren merkitys virkistysalueena ja luonnontilaisena metsänä. Alueen virkistysarvo nähtiin jo varhain 1900-luvulla, ja jo silloin kaupunkilaiset halusivat suojella aluetta. Miten säilytetään keskustan asukkaille harvinainen luonnon rauha? Julkinen luonnonpuisto tarjoaa kaupunkilaisille mahdollisuuden valita käyttää aluetta haluamallaan tavalla: lenkkeily, marjastaminen, retkeily tai illanvietto. Kysyntä virkistäytymisalueelle ja sitä myöten paineet Mustikkamaata kohti kasvaneet Kalasataman asuinalueen tiiviydessä. Uusi rakentaminen tulee määrittämään alueiden käyttöä - myös rajojensa ulkopuolella. Miten maauimalan vaatimat sisätilat, huoltotilat ja ajoneuvoliikenne saadaan järjestettyä alueelle niin, ettei se vie tilaa luonnonpuistolta tai jalankulkijoilta ja pyöräilijöiltä?

Läpikulun saari

Merkittävä kysymysmerkki on Mustikkamaan alistettu suhde viereiseen Korkeasaareen. Lipunmyynti Korkeasaareen tapahtuu Mustikkamaan eteläpuolella, mikä on ajanut Mustikkamaata läpikulun saareksi. Pysäköinti Mustikkamaan pohjoispuolella, urheilukenttien vieressä, ruuhkautuu kesän kuukausina. Tästä syystä yksi urheilukenttä siirretään kesäisin vain pysäköinnin käyttöön. Tuleva Kruunuvoensilta mahdollisesti ohjaa autoliikennettä toiselle puolelle eläintarhaa. Lisäksi joukkoliikenne, ja jalankulku- sekä pyöräilymahdollisuuksia saarelle on parannettu vesibussin ja kävelysillan avulla. Miten uusi rakennushanke Mustikkamaalla vaikuttaa jo ennestään ruuhkaiseen pysäköintiin?

Muuttuva saari

Ongelmana on ollut alueen metsittyminen ja vesakoituminen, joka on muuttanut aluetta tiheämmäksi ja turvattommaksi. Kulttuurihistorialliset avoimet näkymät ovat alkaneet umpeutua. Miten turvallisuus ja avointen kallioiden Mustikkamaa voitaisiin kumpikin ottaa huomioon alueen kehittämisessä?

Mustikkamaan kaava on pääasiassa vuodelta 1997, mutta Korkeasaarensillan puoleisella pienellä alueella on vuonna 2019 voimaan astunut kaava, jossa mm. Korkeasaaren lipunmyyntipisteen viereen kaavoitettiin leikkipuisto, ja sen kylkeen rakennusala. Lipunmyyntipisteen alue on eläintarha-alueen sijasta liikerakennusten korttelialue.

Lähteet

<https://www.hs.fi/koti/art-2000005492329.html>

https://www.hel.fi/static/hkr/aluesuunnitelmat/kulosaarimustikkamaa/Mustikkamaan_hoito_kehittamissuunnitelma.pdf

<https://www.mehu.net/mustikkamaa/>

<https://www.korkeasaari.fi/ensimmainen-paiva-avatussa-korkeasaarella-sujui-mallikkaasti/>